

3. PREPORUKA REC(2003)3 ODBORA MINISTARA DRŽAVAMA ČLANICAMA O URAVNOTEŽENOJ PARTICIPACIJI ŽENA I MUŠKARACA U POLITIČKOM I JAVNOM ODLUČIVANJU

(Usvojio Odbor ministara 12. ožujka 2003. godine, na 831. sastanku zamjenika ministara)

Odbor ministara, temeljem odredbi Članka 15.b Statuta Vijeća Europe,

- imajući u vidu da žene čine više od polovine stanovništva i biračkog tijela u državama članicama, ali su i dalje ozbiljno podzastupljene u donošenju političkih i javnih odluka u velikom dijelu država članica;
- imajući u vidu da je, unatoč postojanju de jure ravnopravnosti, raspodjela moći, odgovornosti i pristupa gospodarskim, društvenim i kulturnim resursima između žena i muškaraca još uvijek vrlo neravnopravna zbog ukorijenjenosti uobičajenih tradicionalnih rodnih uloga;
- bojeći se da funkcioniranje izbornih sustava i političkih institucija, uključujući političke stranke, može ograničiti participaciju žena u političkom i javnom životu;
- smatrajući da je uravnotežena participacija žena i muškaraca u donošenju političkih i javnih odluka pitanje potpunog uživanja ljudskih prava, socijalne pravde te nužan uvjet za bolje funkcioniranje demokratskog društva;
- smatrajući da bi ostvarenje uravnotežene participacije žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju pridonijelo boljem i učinkovitijem stvaranju javnih politika kroz ponovnu definiciju političkih prioriteta i stavljanjem novih tema na politički dnevni red kao i poboljšanju kvalitete života za sve;
- smatrajući da je uravnotežena participacija žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju potrebna za razvoj i stvaranje Europe zasnovane na ravnopravnosti, društvenoj koheziji, solidarnosti i poštivanju ljudskih prava;
- podsjećajući na Deklaraciju usvojenu na Drugom summitu Vijeća Europe (listopad, 1997.) na kojem su predsjednici država i vlada Vijeća Europe naglasili "važnost uravnoteženije participacije žena i muškaraca u svim društvenim područjima, uključujući politički život", i pozvali na "stalni napredak s obzirom na postizanje djelotvorne jednakosti mogućnosti između žena i muškaraca";
- imajući na umu Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950.) i njezine Protokole;
- imajući u vidu Europsku socijalnu povelju (1961.) i izmijenjenu Europsku socijalnu povelju (1996.) te Dodatni protokol Europske socijalne povelje koji pruža Sustav kolektivnih pritužbi (1995.);
- imajući u vidu dokumente koje je usvojila Europska ministarska konferencija o ljudskim pravima održana u Rimu 2000. godine;
- imajući u vidu sljedeće Preporuke Odbora ministara državama članicama Vijeća Europe: Preporuku br. R(85)2 o pravnoj zaštiti od spolne diskriminacije; Preporuku br. R(96)5 o usklađivanju radnog i obiteljskog života i Preporuku br. R(98)14 o uvođenju načela ravnopravnosti spolova;

- imajući u vidu sljedeće dokumente koje je usvojila Parlamentarna skupština: Preporuka 1229 (1994) o jednakosti prava između žena i muškaraca; Preporuku 1269 (1995) o postizanju stvarnog napretka u ženskim pravima od 1995 i Preporuku 1413 (1999) o jednakoj zastupljenosti u političkom životu;
- imajući u vidu Opću deklaraciju o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda i Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima;
- podsjećajući na Konvenciju Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979.), naročito na Članke 7. i 8.;
- podsjećajući također na obveze iz Pekinške platforme za djelovanje kao i Završnih dokumenata Posebnog zasjedanja Opće skupštine Ujedinjenih naroda 2000. godine (Peking +5);
- smatrajući da demokracija više ne može dopustiti zanemarivanje sposobnosti, znanja i kreativnosti žena nego mora postati rodno osjetljiva i uključiti žene različitog podrijetla i različitih dobnih skupina u političko i javno odlučivanje na svim razinama;
- poštujući visoki prioritet koji Vijeće Europe daje promicanju demokracije i ljudskih prava, preporuča vladama država Članica:
 - I. da se obvežu na promicanje uravnotežene zastupljenosti žena i muškaraca javno priznajući da ravnopravno dijeljenje ovlasti odlučivanja između žena i muškaraca različitog podrijetla i dobi, jača i obogaćuje demokraciju;
 - II. da štite i promiču jednaka građanska i politička prava žena i muškaraca, uključujući natjecanje za političke položaje i slobodu udruživanja;
 - III. da osiguraju ženama i muškarcima uživanje individualnog biračkog prava te da, u istu svrhu, poduzmu sve potrebne mjere za ukidanje prakse obiteljskog glasovanja;
 - IV. da izmijene svoje zakonodavstvo i praksu, s ciljem osiguravanja da se strategije i mjere opisane u ovoj preporuci primjenjuju i provode;
 - V. da promiču i potiču posebne mjere za stimuliranje i potporu volje žena da participiraju u političkom i javnom odlučivanju;
 - VI. da razmotre postavljanje vremenski određenih ciljeva u svrhu postizanja uravnotežene participacije žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju;
 - VII. da osiguraju da se ova preporuka da na znanje svim relevantnim političkim institucijama i javnim i privatnim tijelima, naročito nacionalnim parlamentima, lokalnim i regionalnim vlastima, političkim strankama, javnim službama, javnim i polujavnim organizacijama, poduzećima, sindikatima, udrugama poslodavaca i nevladinim organizacijama;
 - VIII. da nadziru i ocjenjuju napredak u postizanju uravnotežene participacije žena i muškaraca u političkom i javnom životu, te da redovito izvješćuju Odbor ministara o poduzetim mjerama i postignutom napretku na ovom području.

Prilog Preporuci Rec(2003)3

U smislu ove preporuke, smatra se da uravnotežena participacija žena i muškaraca znači da zastupljenost bilo žena bilo muškaraca u bilo kojem tijelu koje odlučuje u političkom ili javnom životu ne bi smjela pasti ispod 40%. Na osnovi toga, vlade država članica pozvane su da razmotre sljedeće mjere:

A. Zakonodavne i administrativne mjere

Države članice bi trebale:

1. razmotriti moguće ustavne i/ili zakonske izmjene, uključujući mjere pozitivne akcije, koje bi olakšale uravnoteženiju participaciju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju;
2. prihvatiti administrativne mjere kako bi službeni jezik odražavao uravnoteženu podjelu ovlasti između žena i muškaraca;
3. razmotriti donošenje zakonskih reformi kako bi se uveli paritetni pragovi za kandidate u izborima na lokalnim, regionalnim, nacionalnim i nadnacionalnim razinama. Tamo gdje postoje razmjerne liste, treba razmotriti uvođenje sustava "zatvarača";
4. razmotriti djelovanje kroz javno financiranje političkih stranaka kako bi ih se potaknulo na promicanje ravnopravnosti spolova;
5. ako se pokaže da su izborni sustavi imali negativan učinak na političku zastupljenost žena u izabranim tijelima, prilagoditi ili reformirati te sustave kako bi se promicala spolno uravnotežena zastupljenost;
6. razmotriti donošenje prikladnih zakonskih mjera usmjerenih na ograničavanje istodobnog obnašanja nekoliko izbornih političkih dužnosti odjednom;
7. usvojiti prikladne zakone i/ili administrativne mjere za poboljšanje radnih uvjeta izabranih predstavnika na lokalnim, regionalnim, nacionalnim i nadnacionalnim razinama kako bi se osigurao demokratičniji pristup izabranim tijelima;
8. usvojiti prikladne zakonske i/ili administrativne mjere za potporu u usklađivanju obiteljskih i javnih dužnosti izabranih predstavnika te, naročito, potaknuti parlamente i lokalne i regionalne vlasti da osiguraju kako njihovo radno vrijeme i radne metode omogućuju izabranim predstavnicima oba spola da usklade svoj radni i obiteljski život;
9. razmotriti donošenje prikladnih zakonskih i/ili administrativnih mjera kako bi osigurali postojanje spolno uravnotežene zastupljenosti u svim imenovanjima koje obavlja ministar odnosno vlada u javne odbore;
10. osigurati postojanje spolno uravnotežene zastupljenosti na položajima ili funkcijama čiji su nositelji imenovani od strane vlade ili drugih javnih institucija;
11. osigurati da postupci izbora, zapošljavanja i imenovanja za vodeće položaje u javnom odlučivanju budu rodno osjetljivi i transparentni;
12. javnu upravu učiniti dobrim primjerom u smislu spolno uravnotežene raspodjele položaja gdje se donose odluke i u jednakom profesionalnom razvoju za žene i muškarce;
13. razmotriti usvajanje prikladnih zakonskih i/ili administrativnih mjera kako bi osigurali postojanje spolno uravnotežene zastupljenosti u svim izaslanstvima, međunarodnim organizacijama i forumima;
14. uzeti u obzir spolnu ravnotežu pri imenovanju predstavnika u međunarodne odbore za posredovanje i pregovore, naročito kod mirovnih procesa ili okončavanja sukoba;
15. razmotriti poduzimanje zakonskih i/ili administrativnih mjera usmjerenih na poticanje i potporu poslodavcima kako bi se omogućilo osobama koje participiraju u političkom i javnom odlučivanju pravo na službeni dopust a da za to ne budu kažnjeni;
16. osigurati, tamo gdje je to potrebno, potporu i ojačati rad nacionalnih mehanizama za ravnopravnost u ostvarenju uravnotežene participacije u političkom i javnom životu;
17. potaknuti parlamente na svim razinama da uspostave parlamentarne odbore ili izaslanstva za prava žena i jednake mogućnosti te uvedu načelo ravnopravnosti spolova u čitav svoj rad;

B. Mjere potpore

Države članice bi trebale:

18. podržati, svim prikladnim mjerama, programe usmjerene na poticanje ravnoteže spolova u političkom životu i u javnom odlučivanju koje iniciraju ženske organizacije te sve organizacije koje rade u prilog ravnopravnosti spolova;
19. razmotriti uspostavu baze podataka žena voljnih raditi na položajima gdje se donose političke i javne odluke;
20. podržati i razvijati političku djelatnost žena pružanjem prilike ženama koje su izabrane kao predstavnice da stvore mreže na lokalnim, regionalnim, nacionalnim i nadnacionalnim razinama;
21. razviti i podržati programe mentorstva, izgradnje samopouzdanja, programe vođenja i obuke za žene koje razmatraju ulazak u političko i javno odlučivanje;
22. potaknuti obuku kandidatkinja i izabranih predstavnica u primjeni informacijskih i komunikacijskih tehnologija;
23. u školske nastavne planove i programe uvesti obrazovne i odgojne aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti mladih ljudi o ravnopravnosti spolova i njihovu pripremu za demokratsko građanstvo;
24. promicati participaciju mladih ljudi, naročito mladih žena, u udrugama kako bi im se omogućilo prikupljanje iskustva, znanja i sposobnosti koje se mogu prenijeti u područje institucionalne i osobito političke participacije;
25. potaknuti organizacije mladih da osiguraju uravnoteženu participaciju žena i muškaraca u svojim strukturama koje odlučuju;
26. potaknuti veću uključenost etničkih i kulturnih manjina, te osobito žena iz tih manjina, u odlučivanje na svim razinama;
27. obavijestiti političke stranke o različitim strategijama koje se koriste u raznim zemljama za promicanje uravnotežene participacije žena i muškaraca u izabranim predstavničkim tijelima; potaknuti ih da provode jednu ili više takvih strategija i da promiču uravnoteženu participaciju žena i muškaraca na položajima gdje se donose odluke unutar stranačke strukture;
28. podržati programe koje iniciraju socijalni partneri (organizacije poslodavaca i zaposlenika) za promicanje uravnotežene participacije žena i muškaraca na odgovornim i odlučujućim položajima, unutar svojih redova i u kontekstu kolektivnog pregovaranja;
29. potaknuti tvrtke i udruge da osiguraju uravnoteženu participaciju žena i muškaraca u svojim tijelima koja donose odluke, naročito u takvim koje primaju državnu potporu za pružanje javnih službi ili provedbu javnih politika;
30. promicati kampanje usmjerene na cjelokupnu javnost kako bi se podigla svijest o važnosti spolno uravnotežene zastupljenosti u političkom i javnom odlučivanju kao preduvjet za istinsku demokraciju;
31. promicati kampanje usmjerene na poticanje podjele odgovornosti između žena i muškaraca u privatnoj sferi;
32. promicati kampanje usmjerene na specifične skupine, naročito na političare, socijalne partnere i one koje zapošljavaju i imenuju političke i javne odlučitelje, kako bi se podigla njihova svijest o važnosti spolno uravnotežene participacije u političkom i javnom odlučivanju;
33. organizirati interaktivne seminare o ravnopravnosti spolova za ključne osobe u društvu, kao što su vođe i visoki dužnosnici, kako bi se podigla njihova svijest o važnosti uravnotežene participacije žena i muškaraca na svim razinama odlučivanja;

34. podržati nevladine udruge i istraživačke institute da provode studije o participaciji i učinku participacije žena na odlučivanje i na okolinu u kojoj se odluke donose;
35. provoditi istraživanja o raspodjeli glasova prema ispitivanjima javnog mnijenja kako bi se odredili obrasci glasovanja žena i muškaraca;
36. promicati istraživanje o zaprekama koje onemogućuju pristup žena političkom i javnom odlučivanju na različitim razinama i objaviti rezultate;
37. promicati istraživanje o participaciji žena u odlučivanju u socijalnom i volonterskom sektoru;
38. promicati rodno usmjerena istraživanja o ulogama, funkcijama, statusu i radnim uvjetima izabраниh predstavnika na svim razinama;
39. promicati uravnoteženu participaciju na položajima gdje se odlučuje u medijima, uključujući upravna, programska, obrazovna, obučavateljska, istraživačka i regulatorna tijela;
40. podržati obuku i podizanje svijesti studenata novinarstva i medijskih profesionalaca o pitanjima vezanim uz ravnopravnost spolova te o tome kako izbjeći seksističke stereotipe i seksizam;
41. poticati medijske stručnjake da osiguraju kandidatkinjama i kandidatima te izabranim predstavnicima da dobiju jednaku prisutnost u medijima, osobito za vrijeme izbornog razdoblja.

C. Nadzor

Države članice bi trebale:

42. razmotriti uspostavu neovisnih tijela, kao što su promatrači za nadzor pariteta ili posebnog neovisnog posredničkog tijela, koje bi pratilo vladinu javnu politiku u području uravnotežene participacije žena i muškaraca u političkom i javnom životu, ili povjeriti tu zadaću nacionalnom mehanizmu za ravnopravnost;
43. razmotriti uspostavu i primjenu pokazatelja za nadzor i vrednovanje uravnotežene participacije žena i muškaraca u odlučivanju na osnovi međunarodno usporedivih podataka razvrstanih po spolu;
44. razmotriti usvajanje sljedećih pokazatelja za mjerenje napretka u području donošenja političkih i javnih odluka:
 - I. postotak žena i muškaraca izabраниh za predstavnike u parlamentima (nacionalnim/nacionalnim/federalnim/regionalnim) i lokalnim predstavničkim tijelima, a prema političkoj stranci kojoj pripadaju;
 - II. postotak žena i muškaraca izabраниh za predstavnike u parlamentima (nacionalnim/nacionalnim) u usporedbi s brojem kandidata, a prema političkoj stranci kojoj pripadaju (uspjeh na izborima);
 - III. postotak žena i muškaraca u nacionalnim izaslanstvima u imenovanim predstavničkim tijelima kao što su Parlamentarna skupština Vijeća Europe i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Europe te u međunarodnim organizacijama i forumima;
 - IV. postotak žena i muškaraca u nacionalnim, federalnim i regionalnim vlastima;
 - V. broj žena i muškaraca koji su ministri/zamjenici ministara u različitim područjima djelovanja (portfelji/ministarstva) u nacionalnim, federalnim i regionalnim vlastima država članica;
 - VI. postotak najviše pozicioniranih žena i muškaraca u javnim službama te njihova raspodjela u različitim područjima djelatnosti;
 - VII. postotak sudaca i sutkinja u Vrhovnom sudu;

- VIII. postotak žena i muškaraca u tijelima koje imenuje vlada;
 - IX. postotak žena i muškaraca u tijelima političkih stranaka na nacionalnoj razini u kojima se odlučuje;
 - X. postotak žena i muškaraca koji su članovi udruga poslodavaca, radnika i profesija te postotak žena i muškaraca u njihovim tijelima na nacionalnoj razini u kojima se donose odluke;
45. podnositi, svake druge godine, izvještaj svojim nacionalnim parlamentima o poduzetim mjerama i učinjenom napretku prema gore navedenim pokazateljima;
 46. objaviti, svake druge godine, izvještaj o poduzetim mjerama i učinjenom napretku u uključenosti žena u odlučivanje te široko distribuirati te izvještaje;
 47. objaviti i učiniti lako dostupnim statističke podatke o kandidatima za političke položaje i o izabranim predstavnicima, a koji sadrže informacije o spolu, dobi, zaposlenju, sektoru zaposlenja (privatni/javni), obrazovanju;
 48. poticati redovitu analizu prisutnosti i prikazivanja žena i muškaraca u nacionalnim vijestima i programima o tekućim događajima, osobito za vrijeme održavanja izbornih kampanja.